

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

Проректор науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Івчилюк С. В.

Протокол № 2 від 16.10. 2019 р.

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

підготовки магістра
спеціальності 016 Спеціальна освіта
освітньої програми Корекційна психопедагогіка
(олігофренопедагогіка)

Програма навчальної дисципліни «Організація інклюзивної освіти» підготовки магістра, галузі знань 01 Освіта, спеціальності 016 «Спеціальна освіта», за освітньою програмою «Корекційна психопедагогіка (олігофренопедагогіка)». – 2019. – 13 с.

Розробник: Кузава І. Б. – доктор педагогічних наук, професор

Рецензент: Лякішева А.В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної педагогіки та педагогіки вищої школи

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

протокол 1 від 11 вересня 2019 р.

Завідувач кафедри: _____ (Кузава І. Б.)

Програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною комісією факультету педагогічної освіти та соціальної роботи

протокол № 1 від 18.09. 2019 р.

Голова науково-методичної
комісії факультету педагогічної освіти та соціальної роботи _____ (Антонюк В.З.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	01 Освіта 016 Спеціальна освіта Магістр	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>120/ 4</u>		Рік навчання <u>1</u>
		Семестр <u>1</u>
		Лекції <u>18</u> год.
		Практичні <u>22</u> год.
ІНДЗ: €		Самостійна робота <u>70</u> год.
		Консультації <u>10</u> год.
		Форма контролю: залік

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Робоча програма з навчальної дисципліни «Організація інклюзивної освіти» є нормативним документом Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, який розроблено кафедрою спеціальної та інклюзивної освіти на основі освітньої програми підготовки здобувачів вищої освіти відповідно до навчального плану для галузі знань 01 Освіта, спеціальності 016 «Спеціальна освіта» денної форми навчання. Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС). Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати здобувач другого (магістерського) рівня відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Організація інклюзивної освіти», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.

Мета вивчення курсу – засвоєння філософських, нормативно-правових та організаційних основ інклюзивної освіти.

Завдання вивчення курсу: систематизація знань студентів щодо основних положень інклюзивної освіти; формування у студентів уявлень про побудову стратегій взаємодії з батьками вихованців та спеціалістами; формування уявлень щодо професійно важливих властивостей особистості педагога.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

Соціально-особистісні:

- здатність вивчати об’єкти і процеси з точки зору соціоекономічних та культурно-історичних умов їх виникнення;
- здатність вибудовувати соціальну взаємодію на принципах толерантності;
- здатність до самовдосконалення та саморозвитку на основі рефлексії своєї діяльності;
- здатність розуміти та сприймати етичні норми поведінки відносно осіб з порушеннями психофізичного розвитку;
- розуміння необхідності та дотримання норм здорового способу життя.

Загальнонаукові:

- володіння базовими уявленнями про основи філософії освіти, психології, педагогіки, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості дитини з порушеннями психофізичного розвитку;

- здатність брати участь у професійних дискусіях та інтерактивних обговореннях, логічно аргументуючи власну точку зору;

- здатність використовувати інноваційні технології в практичній діяльності;

Інструментальні:

- володіння практичними способами пошуку наукової і професійної інформації з використанням сучасних комп'ютерних засобів, мережевих технологій, баз даних і знань;

- володіння дослідницькими навичками щодо вивчення актуальних проблем розвитку інклюзивної освіти в сучасному світі;

Професійні:

- володіння уявлення про категорії осіб з порушеннями психофізичного розвитку, які є суб'єктами інклюзивної освіти, розуміння значення комплексного підходу у наданні корекційних освітніх послуг в інклюзивному середовищі;

- володіння сучасними уявленнями про зміст, принципи організації, особливості навчально-методичного забезпечення та механізми практичної роботи з особами, які мають порушення психофізичного розвитку, в загальноосвітніх навчальних закладах з інклюзивною формою навчання;

- володіння уявленнями про досвід інклюзивної освіти в Україні;

- здатність до ділових комунікацій у професійній сфері, знання основ ділового спілкування, навички роботи в команді;

- здатність розуміти високу соціальну значущість професії, відповідально і якісно виконувати професійні завдання, дотримуючись принципів професійної етики;

- здатність брати участь у міждисциплінарній та міжвідомчій взаємодії спеціалістів у вирішенні професійних завдань у галузі психолого-педагогічної діяльності з метою розробки і впровадження індивідуальної програми розвитку дитини в освітньому закладі з інклюзивною формою навчання;

- здатність організовувати міжособистісні контакти, спілкування дітей з порушеннями психофізичного розвитку та їх ровесників у процесі внутрішньої інтеграції, спільну діяльність дітей та дорослих, спільну та індивідуальну діяльність дітей відповідно до вікових норм їх розвитку;

- володіння сучасними технологіями проектування і організації наукового дослідження у своїй професійній діяльності на основі комплексного підходу до вирішення проблем професійної діяльності;

Спеціалізовано-професійні:

- здатність використовувати професійно-профільовані знання під час організації роботи мультидисциплінарної команди в освітньому закладі з інклюзивною формою навчання;

- здатність використовувати професійно-профільовані знання у процесі організації та виконання програм інклюзивного навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення;

- здатність організовувати та здійснювати навчальну, корекційну, розвивальну та виховну роботу з особами, які мають порушення психофізичного розвитку з урахуванням структури порушення, вікових та індивідуальних особливостей осіб, вимог освітніх стандартів, програм навчання та виховання в

умовах інклюзивної освіти;

– здатність застосовувати професійно-профільовані знання з освітнього менеджменту в управлінській діяльності навчального закладу з інклюзивним навчанням.

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні та нормативно-правові засади інклюзивної освіти
Практичне заняття 1-2. Загальні питання інклюзивної освіти. 1. Концептуальні засади процесу інклюзії в умовах загальної освіти. 2. Загальна характеристика моделей інклюзивної освіти дітей, які потребують корекції психофізичного розвитку. 3. Діти, що потребують корекції психофізичного розвитку, як суб'єкти інклюзивної освіти. 4. Вплив інклюзивної освіти на розвиток та соціалізацію вихованців, які потребують корекції психофізичного розвитку.
Практичне заняття 3. Законодавче та нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку . 1. Аналіз міжнародного законодавства у галузі інклюзивної освіти. 2. Нормативно-правова база щодо організації інклюзивної освіти у навчальних закладах України.
Практичне заняття 4. Історія розвитку інклюзивної освіти у психолого-педагогічній науці. 1. Загальна характеристика зарубіжних науково-практичних підходів щодо інклюзивної освіти дітей, які потребують корекції психофізичного розвитку. 2. Аналіз досвіду країн Північної Америки, Європи та пострадянського простору щодо розвитку інклюзивної освіти дітей, які потребують корекції психофізичного розвитку.
Змістовий модуль 2. Сучасна практика організації інклюзивної освіти у ЗЗСО
Практичне заняття 5. Умови організації інклюзивної освіти та їх вплив на корекцію психофізичного розвитку. 1. Дошкільня як початкова ланка впровадження інклюзивної освіти. 2. Аналіз сучасних шляхів впровадження інклюзивної освіти у вітчизняній системі освіти. 3. Створення в закладі загальної середньої освіти адаптованого корекційно-розвивального середовища, що забезпечує повноцінне включення та особистісну самореалізацію дітей з психофізичними порушеннями. 4. Особливості медико-психолого-педагогічного супроводу дітей, які потребують корекції психофізичного розвитку. 5. Специфіка моніторингу індивідуальних досягнень учнів із психофізичними порушеннями в умовах інклюзивного навчання. 6. Підготовка педагогічних кадрів для реалізації інклюзивної освіти.
Практичне заняття 6. Особливості організації корекційно-розвивального середовища, його зміст, структура і роль у формуванні особистості дітей, які потребують корекції психофізичного розвитку. 1. Поняття про освітнє, корекційне та інклюзивне середовище. 2. Роль корекційно-розвивального середовища у формуванні особистості дітей, які потребують корекції психофізичного розвитку.

3. Зміст, структура і роль корекційно-розвивального середовища у формуванні особистості дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

4. Основні компоненти інклюзивного середовища: безбар'єрне фізичне і психічне середовище, нормативно-правове, фінансове та програмно-методичне забезпечення освітнього процесу; спеціальні умови навчання і виховання, які необхідні для повноцінного фізичного, психічного, естетичного та соціального розвитку, організаційні, кадрові та культурно-інформаційні ресурси навчально-виховного закладу, його науково-дослідницький і духовно-моральний потенціал; моніторингово-консультативний та корекційно-розвивальний компоненти.

Практичне заняття 7.

Роль батьків у інклюзивному процесі.

1. Партнерство між родиною і навчальним закладом як необхідна передумова успішної інклюзії.
2. Права батьків. Комунікація з батьками, налагодження стосунків.
3. Погляди батьків на освіту.
4. Приклади справжньої та змістовної праці з батьками.

Практичне заняття 8.

Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання.

Корекційно-розвивальна робота та її значення при навчанні дитини з особливим потребами. Співробітництво з колегами: вихователями, психологами, логопедами, адміністрацією навчального закладу, асистентами вихователів та ін. Розуміння роботи та ролі інших фахівців, а також місця вихователя у динамічній системі. Комунікація з іншими фахівцями та командний підхід до навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Практичне заняття 9.

Оцінювання навчальних досягнень дітей із особливостями психофізичного розвитку.

Курикулум навчального та корекційно-розвивального процесів. Складання індивідуального навчального плану. Модифікація та адаптація курикулуму.

Практичне заняття 10.

Співробітництво та основні принципи командного підходу. Місце педагога у структурі професійного співробітництва в інклюзивному навчальному закладі.

Професійне співробітництво як одна з основних умов ефективного інклюзивного навчання і виховання дітей з психофізичними порушеннями. Науково-методичне забезпечення інклюзивної освіти в практиці роботи ЗНЗ. Професійна готовність педагогів до інклюзивної

освіти. Професійне співробітництво як сучасна тенденція організації освітнього процесу. Психолого-педагогічні особливості професійного співробітництва. Організація професійного співробітництва в інклюзивній групі (класі). Організація діяльності міждисциплінарної команди фахівців. Специфіка співробітництва різних фахівців в інклюзивному ЗЗСО. Місце педагога ЗЗСО у структурі професійного співробітництва .					
Практичне заняття 11. Корекційно-педагогічний супровід дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах інклюзивного процесу в закладі загальної середньої освіти. Значення корекційно-педагогічного супроводу дітей, які мають особливі потреби, в інклюзивних закладах дошкільної і загальної середньої освіти. Завдання і зміст корекційно-педагогічного супроводу в умовах інклюзивного навчання. Алгоритм діяльності корекційного педагога в закладі дошкільної і загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням. Створення сприятливого навчально-розвивального інклюзивного середовища. Модель корекційно-педагогічної діяльності педагога в освітньому просторі ЗДО і ЗЗСО з інклюзивним навчанням.					
Всього	120	18	22	70	10

ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

1. На основі аналізу науково-методичної літератури, педагогічної преси підготувати реферати (наукові тези) за нижче вказаною тематикою:

- "Важливість законодавства для впровадження інклюзивної освіти"
- "Сучасні тенденції розвитку інклюзивної освіти в Україні"
- "Міжособистісні стосунки учнів початкових класів (дітей дошкільного віку) в інклюзивному середовищі".
- "Характер та зміст взаємодії у процесі інклюзії".
- "Співпраця між педагогами та батьками у процесі інклюзії".
- "Залучення батьків до процесу інклюзивного навчання".
- "Роль педагогів (вихователів, соціальних педагогів) у процесі інклюзивного навчання".
- "Основні принципи командного підходу в інклюзивній освіті".
- "Соціальна модель порушень розвитку".

- "Медична модель порушень розвитку".
- "Інклюзивна освіта як наукова проблема".
- "Нормативно-правова база інклюзивної освіти: аналіз українського законодавства".
- "Нормативно-правова база інклюзивної освіти: аналіз міжнародного законодавства "
- "Характеристика зарубіжних науково-практичних підходів щодо інклюзивної освіти дітей, які потребують корекції психофізичного розвитку".
- "Роль інклюзивного середовища у формуванні особистості дітей із особливими освітніми потребами".
- "Особливості медико-психолого-педагогічного супроводу дітей дошкільного віку (учнів початкових класів), які потребують корекції психофізичного розвитку".
- "Специфіка моніторингу індивідуальних досягнень дітей дошкільного віку (учнів молодшого шкільного віку) з психофізичними порушеннями в умовах інклюзивного навчання "
- "Програмно-методичне забезпечення інклюзивної освіти в практиці роботи ДНЗ (початкової школи)".
- "Моделі реалізації інклюзивної освіти в умовах загальноосвітнього навчального закладу "

Обсяг реферату – 8-10 сторінок тексту комп'ютерного набору. Робота має складатись з таких основних частин: титульна сторінка (на ній вказати кафедру, тему, прізвище студента, ім'я, рік); зміст, висновки, список використаних джерел(не менше 15 найменувань).

2. Охарактеризуйте види діяльності вихователя (соціального педагога, вчителя початкових класів) в групі загальноосвітнього закладу (ЗДО, початкова школа).

3. Дайте обґрунтування необхідності та можливості реалізації інклюзивної освіти підходу щодо виховання дошкільників (молодших школярів) із особливими освітніми потребами.

4. Складіть схему форм корекційної допомоги дошкільникам (молодшим школярам) із психофізичними порушеннями в умовах інклюзивного навчання.

5. Складіть модель інклюзивної освіти в Україні (на основі аналізу наукових джерел).

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Дисципліна складається з двох змістових модулів та її вивчення передбачає виконання ІНДЗ. У цьому випадку підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

1. поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 33 бали);
2. ІНДЗ (максимум 7 балів);
3. модульні контрольні роботи (максимум 60 балів).

Поточний контроль (мах = 40 балів)	Модульний контроль (мах = 60 балів)	Загальна кількість балів
--	---	---------------------------------

Модуль 1										Модуль 2	Модуль 3		100
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2							ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	7	20	40	
6	3	3	3	3	3	3	3	3	3				

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка для заліку
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 – 81	
67 -74	
60 – 66	
1 – 59	Незараховано (з можливістю повторного складання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Выготский Л. С. Коллектив как фактор развития дефективного ребёнка [Текст] // Собрание сочинений. – Т. 5. – М., 1983.
2. Дефектологічний словник: навчальний посібник / за ред. В.І. Бондаря, В. М. Синьова; [упоряд. В. М. Тімашова]. – К.: «МП Леся», 2011. – 528 с.
3. Діти з особливими потребами у початковій школі: поради батькам. Книга 3. / За ред. В.І.Бондаря, В.В.Засенка. – К.: Науковий світ, 2006. – 210 с.
4. Зайцев Д.В. Интегрированное образование детей с ограниченными возможностями // Социологические исследования. 2004. №7. С. 127-132.
- 5.Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / Кол. упорядників: Патрикеева О.О., Дятленко Н.М., Софій Н. З., Найда Ю. М. Під заг. ред. Шинкаренко В.І. – К.: Тов. «Видавничий дім «Плеяди». – 2011. – 100 с.
6. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія. – К.: «Самміт-Книга». – 2009. – 272 с.
7. Колупаєва А.А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади. – К., 2007. – 458 с.
8. Колупаєва А., Найда Ю., Таранченко О., Єфімова С., Слободянюк Н., Луценко І., Будяк Л. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навчально-методичний посібник / за заг. ред. Л. Даниленко. – К., 2007. – 172 с.
9. Концепція розвитку інклюзивної освіти [Текст] // Соціальний педагог. - 2010. - № 4(квітень). - С. 3-6.

10. Пасторова А.Ю. Психологические и психофизиологические характеристики дошкольников с обычным развитием в группах интеграции [Текст] / А.Ю. Пасторова // Дефектология. – 2008. – № 6. – с. 78-84.

11. План заходів щодо запровадження інклюзивного та інтегрованого навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на період до 2012 року [Текст]: затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 03.12.09 р. // Інформ. зб. Міносвіти і науки України. - 2010. - № 1/2. - С. 41-46.

12. Порядок комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу // Нормативні документи. Для завідуючих ДНЗ / Упорядник Чала Т.Т. – Х.: Вид. група «Основа», 2007. – 528 с.

13. Про затвердження Плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009/2012 роки [Текст] : наказ М-ва освіти і науки України 11.09.2009 р. // Інформ. зб. Міносвіти і науки України. - 2009. - № 30. - С. 3.

14. Пояснювальна записка до Плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах на 2009-2012 рр. [Текст] : додаток до наказу М-ва освіти і науки України від 11.09.2009р. // Директор школи. - 2010. - № 1(січень). - С. 26-31.

15. Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України про освіту (щодо інтегрованого та інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах) [Текст] : проект // Соціальний педагог. - 2010. - № 8(серпень). - С. 6-20.

16. Про затвердження Плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у ЗНЗ на 2009-2012 роки [Текст]: наказ М-ва освіти і науки України від 11.09.2009 р. // Управління освітою. - 2009. - № 22(листопад). - С. 28-31.

17. Синьов В., Шевцов А. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні // Дефектологія. – № 2. – 2004. – с. 6-11.

18. Шипицына Л.М. Интеграция – ведущее направление специального образования в России на рубеже XXI века/Л.М.Шипицына//Инновации в российском образовании: специальное (коррекционное) образование 2000. – М.: Изд-во МГУП, 2000. – С.12-17.

19. Ярская-Смирнова Е.Р., Лошакова И.И. Инклюзивное образование детей инвалидов // Социологические исследования. – 2003. – № 5. – С. 100-106.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Данилова Е.В. Инклюзивное образование как долгосрочная стратегия [Электронный ресурс] // Соцполитика – информ.-аналит. портал. – 2007. – URL: <http://socpolitika.ru/rus/conferences/3985/3986/3988/document4065.shtml> (20.09.10).

2. Инклюзивное образование в контексте современной социальной политики [Электронный ресурс] // Воспитание и обучение детей с нарушениями развития. - 2010. - № 1. – URL: <http://health.best-host.ru/inclusion/> (20.09.10).

3. Инклюзивное образование : проблемы совершенствования образовательной политики и системы : материалы Междунар. конф., 19-20 июня 2008 года / [редкол.: Г.А. Бордовский (пред.) и др.]. – СПб. : Изд-во РГПУ, 2008. - 215с.; То же [Электронный ресурс]. - URL:<http://socpolitika.ru/files/rus.pdf> (20.09.10).

4. Инклюзивное образование. Справка [Электронный ресурс] // РИА Новости : [сайт]. – 17.09.09. – URL:<http://rian.ru/> (20.09.10).

5. Интегрированное (инклюзивное) образование: генезис и проблемы внедрения [Электронный ресурс] // МГПУ: [сайт]. – М., 2007. – URL:<http://mgpu.ru/article.php?article=129> (20.09.10).

6. Корой Е.Ф. Особенности инклюзивного образования в республике Молдова [Электронный ресурс] // Минский городской методический портал. – Минск, 2009. – URL: <http://mp.minsk.edu.by/s> (20.09.10)

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи.

2. Інклюзія – стратегія міжнародного законодавства.

3. Українське законодавство та нормативно-правові акти в галузі спеціальної та інклюзивної освіти.

4. Характеристика спеціальної освіти в Україні.

5. Спеціальні заклади як кадровий та навчально-методичний ресурс інклюзивної освіти.

6. Класифікація порушень психофізичного розвитку у дітей в Україні та в розвинених країнах світу.

7. Основні напрями модернізації освітньої галузі.

8. Огляд сучасних українських та міжнародних досліджень у галузі освіти дітей з особливими потребами.

9. Роль батьків у інклюзивному процесі.

10. Партнерство між родиною і школою як необхідна передумова успішної інклюзії. Права батьків.

11. Комунікація з батьками, налагодження стосунків.

12. Погляди батьків на освіту. Приклади справжньої та змістовної праці з батьками.

13. Корекційно-розвивальна робота та її значення при навчанні дитини з особливими потребами.

14. Співробітництво з колегами: вчителями, психологами, логопедами, адміністрацією навчального закладу, асистентами вчителів та ін.

15. Розуміння роботи та ролі інших фахівців, а також місця вчителя у динамічній системі.

16. Комунікація з іншими фахівцями та командний підхід до навчання дітей з особливими освітніми потребами.

17. Індивідуальне та стандартизоване оцінювання навчальних досягнень дітей з особливими потребами.

18. Курикулум навчального та корекційно-розвивального процесів.

19. Складання індивідуального навчального плану.

20. Модифікація та адаптація курикулуму.